
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları (Adıyaman İli Örneği)

Celal Teyyar UĞURLU

Cumhuriyet Üniversitesi
celalteyyar@cumhuriyet.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemektir. Bu bağlamda, Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin tutumlarını, cinsiyet, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm, öğrencilerin ailelerinin gelirleri, öğrencilerin “Anadolu Öğretmen Lisesi”ni tercih etme öncelikleri, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflar, anne veya babası öğretmen olan ve olmayan öğrenciler gibi değişkenlerin araştırma verileri açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemektedir. Araştırmanın verileri Adıyaman Anadolu Öğretmen Lisesinin 314 öğrencisinden toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Sonuçlara göre, Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin tutumlarının “Orta” değer ve üzerinde olduğu görülmektedir. Cinsiyet, öğrencilerin ailelerinin gelirleri, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflar, anne veya babası öğretmen olan ve olmayan değişkenlerine göre öğrenci tutumları arasında anlamlı farklılık görülmemişken; öğrencilerin “Anadolu Öğretmen Lisesi”ni tercih etme öncelikleri ve öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm değişkenlerinde öğrencilerin tutumlarında anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmenlik mesleği, Öğretmen adayları, Öğretmen eğitimi.

The Attitudes of Anatolian Teacher Training High School Students Towards The Profession of Teaching (Adıyaman Province Case)

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine behaviours of the students' to teaching profession in Anatolian Teacher Training High School. Therefore, this research examines if the behaviours of the students in Anatolian Teacher Training High School differ from according to sex, department of students' that they study, priority to prefer this schools,, family incomes, students' grade, whether their parents are teacher or not (parents' jobs) factors, The datas of the research are collected from 314 students of the "Adıyaman Anatolian Teacher Training High School". t-Test and one way variance analyze test are performed to analyze the data. According to the results, it is seen that Attitudes of the students' in Anatolian Teacher Training High School are at an average level or above the average. According to Sex, family incomes, students' grade, whether their parents are teacher or not (parents' jobs) factors, there aren't any meaningful differences among the students' attitudes, while their priority to prefer "Anadolu Öğretmen Lisesi" and the department that they study factors have a meaningful difference on their behaviours.

Key Words: Teaching profession, Teacher candidates, Teacher training.

GİRİŞ

Günümüzde yapılan işlerin meslek kavramı ile tanımlanması ve belli bazı unsurlar içermesi, o işin çerçevesini çizerek meslek kavramına bir sınıflama getirmektedir. Kuzgun (2000) bu sınıflamanın, batı dünyasında uzmanlık gerektiren meslekler ve beceriye dayalı meslekler olarak ayrıldığını vurgular. Meslek kavramı ise, insanlara yararlı mal ve hizmet üretmek, belli bir eğitim karşılığında para kazanmak için yapılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, kuralları toplumca belirlenen etkinlikler bütünüdür.

Baylars'e göre bir mesleğin temel özellikleri: Yoğun bir eğitim ve yetiştirme gerektirmesi, işin objektif ve ampirik yaklaşıma dayalı olması, toplumda önemli bir işlevi yerine getirmesi ve etik ilkeler dizisi (Aydın, 2006: 2,3) gibi özelliklere sahip olması gerektiğini işaret etmektedir. Meslekleşme kavramı, iş görenin yaptığı iş konusunda yeterliğini ifade etmektedir. Görevin gerektirdiği bilgi, değer ve mesleksel normların uzun ve özel bir eğitim süreci ile kazanılması söz konusudur.

Meslek sosyal ve kültürel bir olgudur. Belirli faaliyet alanları etrafında yoğunlaşmış ve biçimlenmiş toplumsal ilişkiler bütündür. Toplumsal yapıyı belirleyen ağ içerisinde yer alan bu ilişkiler, çok çeşitli sonuçlar doğurarak sosyo-kültürel ürünler verirler. Mesleki ilişkiler, bir takım değerler, normlar, tutumlar ve davranışlardır. Bu özellikler meslektaşlarla, diğer kişilerle ve mesleği yapmayı sağlayan araç gereçlerle ilişkilerde belirleyicidirler (Gündüz, 2005).

Uzmanlık bilgisine sahip olma, meslek değerleri tarafından etkilenme ve daha etkili bir etkileşimde bulunma konularında, eğitim kurumları farklılık gösterir. Eğitim kurumları diğer kurumlara kıyasla daha fazla bir meslekleşme sergiler. Meslekleşme arttıkça standartlaşma süreçlerinin etkisi azalır (Aydın, 1994). Öğretmenlik, meslekleşme sürecinde meslek özelliklerini taşıması bakımından üst düzeyde normlara sahip sayılabilir.

1739 sayılı Kanun öğretmenlik mesleğinin meslekleşme standartlarını ortaya koymaktadır. 1739 sayılı Kanunun 43.maddesinde öğretmenlik şöyle ifade edilmektedir.

“Öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler.

Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır.

Yukarıda belirtilen nitelikleri kazanabilmeleri için, hangi öğretim kademesinde olursa olsun, öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmelerinin sağlanması esastır. Bu öğrenim lisans öncesi, lisans ve lisans üstü seviyelerde yatay ve dikey geçişlere de imkan verecek biçimde düzenlenir” (TBMM, 1973).

Şeklindeki ifade öğretmenlik mesleğinin temel niteliklerini ortaya koymaktadır. Burada ön plana çıkan alan bilgisi yeterliliğidir. Öğretmen için asıl olan ve uzmanlık eğitiminin vazgeçilmezi olan bilgi alan bilgisidir. Bu bilgi 1739 sayılı Kanunda da belirtilen ‘*pedagojik formasyon*’ eğitimidir.

Bu anlamda, öğretmenlik, bireylerin öğrenmelerinin belli bir amaç doğrultusunda başlatılması, yönlendirilmesi ve gerçekleştirilmesi sürecine ilişkin etkinlikleri kapsar ve bu etkinlikleri yapan kişi de öğretmendir (Üstüner, 2006). Öğretmenlerin öğrenme ve öğretme sürecinin planlayıcısı, uygulayıcısı ve değerlendiricisi olarak yaptıkları görevi içselleştirmeleri gerekir. Bu içselleştirme öncelikle hizmet öncesi eğitimin niteliği ile ilgilidir.

Ancak hizmet öncesi eğitim tek başına öğretmenin mesleksel niteliğinin belirleyicisi değildir. Sürekli öğrenen, örgütsel değişkenlerin öğrenme üzerindeki etkilerinin farkında olan, kendini yenileyen bir birey olarak hizmet içinde de kendi gelişimini sürdürmenin yollarını aramalıdır. Toprakçı (2002, 2008)'ya göre “öğretmen sınıf yöneticisi olarak, öğretimi yöneten kişidir.” Tam da bu noktada öğretmenin eğitim sisteminin alt sistemi olarak adlandırılabilen sınıfta mesleksel sorumluluğu ön plana çıkmaktadır.

Öğretmen açısından, öğretmeye çalıştığı bir konuda kendisinin bilgili ve yeterli olması, öğretmenlik formasyonuna sahip olması önemlidir. Varış'a göre, öğretmen, devletin eğitim politikalarını uygulamaya koyan, uzmanlık çalışmaları ve araştırmalarından yararlanan ve bu çalışmalarla sisteme katkı sağlayan önemli bir kişidir (Özkan, 2005). Öğretmenler belli yetkilerle donanık olarak sınıf etkinliklerini yürütürler. Bu yetkilerle öğretmenler okul amaçları ile uyumlu çalışanlar olarak yeteneklerini işe koşarlar (Uğurlu, 2007).

Öğretmenlik, eğitim örgütlerindeki bir konumu ve konunun öngördüğü davranışlar setini oluşturan statü, görev ve ilişkileri ifade eder. Örgütsel davranış bağlamında öğretmen ve öğretmenlikle ilgili bir çalışma yapıldığında gerçekte eğitim örgütü içindeki bir iş görenin örgütsel davranış incelenir. Sınıf ortamında öğretmen davranışını belirleyen değişkenler örgütsel davranış kapsamında analiz edildiğinde, öğretmen davranışlarını belirleyen temel etkenlerden birinin, öğretmenlik mesleğini yapan bir kişinin bu mesleğe karşı tutumu olduğu görülmektedir (Üstüner, 2006).

Tutumların belli bir duruma ilişkin fikir vermesi beklenir. Kağıtçıbaşı (1988)'na göre, tutum bireye atfedilen bir eğilimdir. Bireyin gözlenebilen davranışlarından dolayı varsayıldığını ve bireye atfedildiği kabul edilir. Tutum, gözlenebilen bir davranış değil, davranışa hazırlayıcıdır. Robbins (1994)'e göre ise, tutumlar nesnel, insanlar ya da olaylar hakkında -olumlu ya da olumsuz- değerlendirilirdir. Tutumlar bir şey hakkında ne hissedildiğini ifade eder. Değerlerden farklı ve geniş bir kavramdır. Daha spesifiklerdir. Değerler; doğruluğu, arzulanırlığı ya da ahlaki bir boyutu çağırır.

Genellikle tutumlar bilişsel (inançlar), duyuşsal (duygular) ve davranışsal (mevcut aksiyonlar) öğelerden oluşur. Bilişsel öğe tutum nesnelere hakkındaki inançlar; duyuşsal öğe, inançlara dayalı heyecansal duygular; davranışsal öğe ise tepki göstermeye hazır oluşur (Çetin, 2006).

Can (1987)'a göre; Öğretmenin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu onun mesleğindeki davranışlarının en güçlü belirleyicilerinden biri

olarak “öğretmenlik meslek anlayışını” yansıtır. Bu nedenle, öğretmenlerin öğrencilik yıllarındaki öğrenme yaşantıları, meslek yaşamları boyunca edindikleri deneyimlerle, kendi meslek anlayışlarını oluşturacaktır (Akt:Çetin, 2006).

Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, onların gelecekte yapacakları mesleklerine ilişkin davranışlarının yönünü tayin edecektir. Anadolu Öğretmen Liseleri ve 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’a dayalı olarak oluşturulmuş ve eğitim öğretimini sürdüren okullardır. Bu Kanuna göre, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü çatısı altında, Kanunun 16. Maddesinin (a) bendinde, “*Öğretmen liseleri ile Anadolu öğretmen liselerinin eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili bütün görev ve hizmetlerini yürütmek*” şeklinde belirtilen madde kapsamındadır. 1739 sayılı Kanunun 43.maddesinde de öğretmenlik mesleğinin tanımı ve nitelikleri belirtilerek hizmet içerisinde öğretmenlik mesleğinin durumu ele alınmıştır (TBMM, 1973, 1992). Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliğinde ise; Anadolu öğretmen liselerinin, Millî Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak oluşturulan bazı görevleri şöyledir:

a) Öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarına öğrenci hazırlamak,

b) Öğrencilerine;

1) Öğretmenlik mesleğini sevdirmek,

2) Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırmak,

3) Orta öğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vermek,

4) Ülke kalkınmasına sosyal, kültürel ve ekonomik yönden katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırmak (MEB, 1998).

Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliğinin 9.maddesinde aday seçimi ile ilgili olarak ise; Bu okulları tercih edecek öğrencilerin seçimi, öğrenim gördükleri ilköğretim okullarının sekizinci sınıf şube öğretmenler kurulunca yapılmaktadır. Aday seçiminde öğrencinin; çalışkanlığı, öğretmenlik mesleğine karşı ilgisi ve yatkınlığı, konuşma, kavrama ve ifade yeteneği, kendine olan güven duygusu gibi durumlar ele alınmaktadır. Bu maddelerde yer alan hususların tespitinde ilgi envanteri, tutum ölçeği ve kişilik tasarımı gibi objektif ölçme araçları kullanılmaktadır (MEB, 1998).

Sekizinci sınıf düzeyinde öğrenciler sınavla girdikleri Anadolu Öğretmen Liselerine, sınavdan öncede kendi okullarının şube öğretmenler kurulunda da görüşülerek seçilmiş olmaları gerekmektedir. Seçme aşamalarından ve sınavdan sonra öğretmen lisesi öğrencisi olma hakkını kazanan öğrenciler, öğrencilikleri sırasında da öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarında değişiklikler gösterebilecektir. Öğretmen liselerinde, öğrencilerin eğitim-öğretim süreci içerisinde yaptıkları etkinlikleri; yöneticileri, öğretmenleri ve çevrelerinin, eğitimleri üzerindeki etkileri onların öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarını değiştirecek, olumlu yönde etkileyecektir.

Öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları, meslekî davranışlarının belirleyicilerinden biri olması nedeniyle, onların mesleği algılayış biçimleri, “öğretmenlik meslek anlayışını” yansıtacaktır. Bu nedenle öğretmen adaylarının öğrencilik yıllarındaki öğrenme yaşantıları, kendi meslek anlayışlarına temel teşkil etmektedir (Çeliköz ve Çetin, 2004).

Bu amaçla bu çalışmada öğretmen liselerinde öğrenim gören öğrencilerin, öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının niteliğinin ne olduğunu “cinsiyet, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm, öğrencilerin ailelerinin gelirleri, öğrencilerin “Anadolu Öğretmen Lisesi”ni tercih etme öncelikleri, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflar, anne veya babası öğretmen olan ve olmayan öğrenciler” gibi değişkenler açısından araştırmaktır.

Bu amaçla aşağıdaki alt problemler oluşturulmuştur.

1. Cinsiyet değişkenine göre, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm değişkenine göre, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. Öğrenci ailelerinin gelir durumları değişkenine göre, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

4. Öğrencilerin Anadolu Lisesini tercih etme öncelikleri değişkenine göre, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

5. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflar değişkenine göre, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

6. Öğrencilerin anne veya babası öğretmen olma değişkenine göre, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarını betimlemeyi amaçlayan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel çalışmalar şu anki durumu betimleyip verilerin açıklanmasını, yorumlanmasını amaçlayan çalışmalardır (Balcı, 2005; Cohen, Manion and Morrison 2000).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Adıyaman Anadolu Öğretmen Lisesinde 2009-2010 eğitim-öğretim yılında 9.sınıf, 10.sınıf, 11.sınıf ve 12.sınıfta öğrenim gören 447 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma çalışma grubunu oluşturan 447 öğrenciye ölçek dağıtılmıştır. Geri dönen 350 ölçeğin incelenmesi sonucu, amacına uygun olarak doldurulmuş ölçeklerden 314 ölçek değerlendirmeye alınmıştır. Uygulanan ölçeklerin % 72'si geri dönmüştür. Geri dönen ölçeklerin ise % 90'ı üzerinden istatistik işlemleri yapılmıştır.

Tablo 1: Çalışma Grubuna İlişkin Dağılım

Cinsiyet	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	Toplam
Kız	40	47	45	48	180
Erkek	50	72	73	72	267
Toplam	90	119	118	120	447

Verilerin Toplanması

Öğretmen lisesi öğrencilerinin tutumlarını ölçmek amacıyla Üstüner (2006) tarafından geliştirilen Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek tek boyutlu ve 34 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddelerinin 24 tanesi olumlu 10 tanesi olumsuzdur. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 170 en düşük puan ise 34'tür. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği ile yapılan ölçüm sonucunda elde edilen veriler üzerinde hesaplanan güvenilirlik katsayısı(Cronbach's Alpha) 0,94'dür.

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde SPSS 17 (The Statistical Packet for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Görüşlerin kişisel özelliklere göre değişip değişmediğini test etmek için, t testi, tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Bazı değişkenler için yapılan “Independent Samples T testi” sonucunda dağılımın homojen olup olmadığını test eden Levene’nin Varyansların Homojenliği Testinde (Levene’s Test for Equality of Variances) varyansların homojen çıkmadığı boyutlar için Mann Whitney-U testi yapılmıştır. Tek yönlü varyans (ANOVA) analizinin kullanıldığı durumlar için, dağılımın homojen olmadığı boyutlarda ise non-parametrik testlerden Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Gruplar arasındaki farklılığın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığının belirlenmesi için Scheffe testi yapılmıştır. Değerlendirmede anlamlılık düzeyi .05 olarak benimsenmiştir.

BULGULAR

Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

Öğrencilerin “Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları” Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklılığının Anlamlılığına İlişkin t-testi Sonucu

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	sd	t	p
Kız	130	113,25	28,07	312	1,93	0,847
Erkek	184	112,61	29,21			

P<0,05

Tablo 2’de görüldüğü gibi kız ve erkek öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanı ortalamaları arasında bir farklılık görülmektedir ($\bar{x}$ kız=113,025; $\bar{x}$ erkek=112,62). Bu farklılığın anlamlılığına ilişkin olarak yapılan t testi sonucunda kız ve erkek öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı çıkmamıştır (t=1,93, p>0,05).

(Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007; Tanrıöğen, 1997; Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen, 2007; Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Gürbüz ve Kışoğlu, 2007; Gerek, 2006)'nun üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu araştırmada kız-erkek öğrenciler arasında kızlar lehine anlamlı bir farklılaşma görülmüştür. Çapa ve Çil (2000); Semerci ve Semerci (2004)'in araştırmalarında ise bu araştırma sonuçları ile benzer şekilde, kız-erkek öğrenci tutumları arasında anlamlı farklılaşma görülmemektedir.

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Bölüm Değişkenine Göre Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

Bu başlık altında öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları öğrenim gördükleri bölüm değişkenine göre sunulmuştur.

Tablo 3: Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	Bölüm	n	$\bar{x}$	SS		KT	SD	F	P
Bölümler	Eşit ağırlık*	42	103,4	28,9	Gruplar arası	6565,07	2	4,06	,01
	Sayısal*	153	115,8	27,7	Gruplar içi	251265,6	311		
	Yabancı dil	50	110,5	30,1	Toplam	257830,6	313		
	Toplam	245	112,8	28,4					

P<0,05

*Anlamlı Fark: Eşit Ağırlık-Sayısal

Tablo 3'deki verilere göre Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, öğrenim gördükleri bölümlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır (F=4,06, p<0,05). Scheffe testi sonuçlarına göre, sayısal bölüm öğrencilerinin eşit ağırlık bölümü öğrencilerine göre anlamlı farklılık yarattığı görülmektedir. Sayısal bölüm öğrencilerinin eşit ağırlık bölüm öğrencileri ile aralarında anlamlı bir farklılık oluşması, sayısal bölüm öğrencilerinin son yıllarda özellikle iş bulma olanaklarının kısıtlılığı gösterilebilir. Tıp, eczacılık ve diş hekimliği dışında, sayısal puanla öğrenci alan mühendislik fakültelerinin cazibesinin azalması öğretmenlik bölümlerinin tercih edilme oranını yükselmiş ve bu bölümlere karşı tutumları olumlulaştırmış olabilir. Bu araştırmanın aksine, Güleçen, Cüro ve Semerci (2008) tarafından Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada, dil alanında öğrenim gören öğrencilerin sayısal alan öğrencilerine göre ve Türkçe-matematik alanında öğrenim gören öğrencilerinde sayısal alan öğrencilerine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir.

Öğrenci Ailelerinin Gelir Durumları Değişkenine Göre Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

Bu başlık altında öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları öğrenci ailelerinin gelir durumu değişkenine göre sunulmuştur.

Tablo 4: Öğrencilerin Ailelerinin Gelirine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	Gelir	n	$\bar{x}$	SS		KT	SD	F	P
Aile Geliri	700 TL ve altı	142	111,6	28,1	Gruplar arası	719,80	2	,435	,64
	701-1400 ara	79	115,3	30,0	Gruplar içi	257110,8	311		
	1401 ve üstü	93	112,6	28,5	Toplam	257830,6	313		
	Toplam	314	112,8	28,7					

P<0,05

Tablo 4'deki verilere göre, ailelerin gelir durumları, öğrencilerin *Öğretmenlik Mesleğine Yönelik* tutumları arasında anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır (F=0,435 p>0,05). Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen, (2007)'in üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada genel olarak gelir durumu düşük olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Güleçen, Cüro ve Semerci (2008)'in araştırmasında ise bu araştırma ile paralel sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğrencilerin Anadolu Lisesini Tercih Etme Öncelikleri Değişkenine Göre Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

Bu başlık altında öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları anadolu öğretmen lisesini tercih etme değişkenine göre sunulmuştur.

Tablo 5: Öğrencilerin Anadolu Öğretmen Lisesini Tercih Etme Önceliklerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	Tercih	n	$\bar{x}$	SS		KT	SD	F	P
Tercih önceliği	1.Öncelikli*	47	98,3	31,5	Gruplar arası	26657,25	2	17,93	,000
	2.Öncelikli*	203	111,2	26,9	Gruplar içi	231173,3	311		
	3.Öncelikli*	64	118,7	24,7	Toplam	257830,6	313		
	Toplam	314	112,8	28,7					

P<0,05

*Anlamlı Fark: 1.Öncelikli tercih- 2.Öncelikli tercih
1.Öncelikli tercih- 3.Öncelikli tercih
2.Öncelikli tercih- 3.Öncelikli tercih

Tablo 5'deki verilere göre, öğrencilerin *Anadolu Öğretmen Lisesini tercih etme öncelikleri*, *Öğretmenlik Mesleğine Yönelik* tutumları arasında anlamlı bir farklılık yaratmaktadır ($F=0,435$ $p<0,05$). Öğrencilerin Anadolu Öğretmen Lisesini Tercih Etme önceliklerine göre; öğretmen lisesini 3.öncelikli tercihte bulunan öğrenciler 1. ve 2. öncelikli tercihte bulunan öğrencilere göre anlamlı farklılaşma göstermektedir. Öğretmen lisesini 2.öncelikli tercihte bulunan öğrenciler ile 1.öncelikte tercihte bulunan öğrenciler arasında anlamlı farklılaşma olduğu görülmektedir. Üçüncü öncelikli tercihte Anadolu Öğretmen Liselerini tercih eden öğrencilerin, birinci ve ikinci öncelikli tercihte bulunan öğrencilere göre anlamlı farklılık içermesi beklenilmeyen bir durumdur. Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin öğrencilikleri sırasında tutumlarının değişmiş olabileceği düşünülebilir.

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflar Değişkenine Göre Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

Bu başlık altında öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre sunulmuştur.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre, sınıflar arasındaki anlamlı farklılık olup olmadığını test etmek için yapılan “*tek yönlü varyans*” (ANOVA) analizi sonucunda dağılım homojen olmadığı için non-parametrik testlerden Kruskal Wallis testi yapılmıştır.

Tablo 6: Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Kruskal-Wallis Test Sonuçları

	n	Sıra Ort. Fark	sd	χ^2	p	Anlamlı
1.sınıf	69	172,49	3	5,97	0,113	---
2.sınıf	81	163,74				
3.sınıf	70	136,62				
4.sınıf	94	156,66				
Toplam	314					

Levene'nin Varyansların Homojenliği Testi (Levene's Test for Equality of Variances) sonucu homojen çıkmadığı için Kruskal Wallis testi yapılmış ve [$\chi^2 (3)=5,97$ $p<0,05$] öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflar arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Gerek (2006)'in Düziçi Anadolu Öğretmen Lisesi'nde yapmış olduğu araştırmada da sınıflar arasında öğretmenlik mesleğine ilişkin

tutularda farklılaşma görülmemiştir. Güleçen, Cüro ve Semerci (2008)'in araştırmasında da sınıflar düzeyinde öğretmenlik tutumlarında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen lisesi öğrencilerinin aldıkları eğitim süreci içerisinde tutumlarının değişmemiş olması, öğrencilerin daha üst gelir grubu meslekleri hedefleyerek öğrenim gördükleri, bu hedeflerine ulaşamazlarsa öğretmenliği garanti gibi algılamış olmaları düşünülebilir.

Öğrencilerin Anne veya Babası Öğretmen Olma Değişkenine Göre Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

Bu başlık altında öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları anne veya baba öğretmen olma değişkenine göre sunulmuştur.

Tablo 7: Anne-Babası Öğretmen Olan ve Olmayan Öğrencilere Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Anne-Baba Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Öğretmen	64	143,91	9210,00	7130,00	0,179
Öğretmen değil	250	160,98	40245,00		

$P < 0,05$

Anne-Babası Öğretmen olan ve olmayan öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının karşılaştırması için Levene'nin Varyansların Homojenliği Testi (Levene's Test for Equality of Variances) sonucu homojen çıkmadığı için Mann-Whitney testi yapılmıştır. Mann Whitney testi sonucunda ($U=7130.00$, $p>0,05$) değişkenlere göre öğrenci tutumları arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Anne-Baba Öğretmen olan öğrencilerin tutum ortalaması ($\bar{x}=108,39$) iken Anne-Baba öğretmen olmayan öğrencilerin tutum puanları ortalaması ($\bar{x}=114,03$) ile daha yüksek bir değere sahiptir. Anne-babası öğretmen olan öğrencilerin farklı mesleklere yönelmek istemelerinden dolayı anne ya da baba mesleğine karşı daha mesafeli duruş sergilemeleri anlamlı karşılanabilir. Gerek (2006) 'in Düziçi Anadolu Öğretmen Lisesi'nde yapmış olduğu araştırmada da anne veya babası öğretmen olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının düşük olduğu görülmüştür.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma sonucunda bir bütün olarak öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanlarının orta değer ve üzerinde olduğu görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek tutum puanlarına sahip olmaları yaygın bir görüş olsa da bu çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Öğretmenliğin daha çok bayan mesleği olduğuna ilişkin yaygın bir kanı bu çalışmada doğrulanmamıştır. Günümüzde artık bayanlarında farklı meslek gruplarında yoğun olarak yer almaya başlamaları bu tutum benzerliğini ortaya çıkarmış olabilir. Çil (2000) tarafından yapılan çalışmada da benzer bir sonuç çıkmıştır.

Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, öğrenim gördükleri bölümlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Özellikle sayısal bölüm öğrencileri eşit ağırlık bölüm öğrencileri arasında anlamlı bir farklılaşma görülmüştür. Sayısal bölüm öğrencilerinin bu farklılığı son yıllardaki sayısal bölümlerin birçoğunun iş bulma sorunu yaşamaları özellikle sayısal puanla öğrenci alan mühendislik fakültelerinin eğitim fakültelerinin puan olarak gerisinde kalması bir etken olarak görülebilir. Güleçen, Cüro ve Semerci (2008) tarafından yapılan çalışmada ise dil alanında öğrenim gören öğrencilerin sayısal ve Türkçe-matematik alanında öğrenim gören öğrencilere göre tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Anadolu Öğretmen Lisesini tercih etme öncelikleri, öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları arasında anlamlı bir farklılık yaratmıştır. Ancak üçüncü öncelikle tercihte bulunarak yerleşen Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin birinci ve ikinci öncelikli tercihte bulunarak yerleşen öğrencilere göre anlamlı bir fark yaratması düşündürücüdür. Bu durum öğrencilerin tutumlarının öğrenimleri sırasında değişmiş olabileceğini göstermektedir. Anadolu Öğretmen Lisesine birinci ve ikinci öncelikle tercihle giren öğrencilerin girdikten sonra öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu algılarının değişmiş olabileceği düşünülebilir.

Ailelerin gelir durumları, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflar, anne-babası öğretmen olma ve olmama değişkenlerine göre öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların bu değişkenler açısından anlamlı farklılık yaratmaması öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına temel teşkil eden değişkenlerin çok öznel nedenlere bağlı olduğunu düşündürmektedir. Örneğin, Fen Liselerinden sonra en yüksek puanla öğrenci alan liselerin Anadolu Öğretmen Liseleri olması bir neden olarak görülebilir. Son yıllarda Fen Liselerinden sonra Anadolu Öğretmen

Liseleri ikinci en yüksek puanla öğrenci alan okullar olmuştur. Çünkü öğrencilerin öğretmen lisesinde öğrenim görmeleri alan dışında bir fakülteye girmek istemelerinde puanlarının düşmesine neden olmamaktadır. Aksine öğretmenlik bölümlerine girmek istemelerinde ise ek puan alabilmektedirler. Bu durum öğrencilerin, öğretmenlik bölümlerine girmede kendilerini avantajlı yaparak, hedef yükseltmelerine ve öğrenim gördükleri lise türünün dışında farklı alanlara yönelmelerine neden olabilmektedir. Böylece hem öğretmen liselerine girerken hem de öğretme liselerinde öğrenim görürken öğrenciler sürekli hedef değiştirebilmektedirler. Bu durum öğretmenlik mesleğine karşı tutumları artıracağına düşürmektedir.

Bu sonuçlardan hareketle şu öneriler ileri sürülebilir:

1. Anadolu Öğretmen Liseleri öğretmen olmak isteyen öğrencilere açık olmalı, öğrenciler öğretmen olacağı bilinciyle yetiştirilmelidir.
2. İlköğretim son sınıf öğrencilerinin, şube öğretmen kurulunda “öğretmen lisesine gidebilir” kararı, öğrencilere uygulanacak tutum envanterleri ile verilmelidir.

KAYNAKLAR

- Aydın, M. 1994. Eğitim Yönetimi, Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.
- Aydın, İ. 2006. Eğitim ve Öğretimde Etik, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bedel, E.F. 2008. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ve Bazı Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiler, Eğitimde Kuram ve Uygulama, 4 (1) 31-48.
- Bozdoğan, A.E., Aydın, D., ve Yıldırım, K. 2007. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(2) 83-97.
- Balcı, A. 2009. Sosyal Bilimlerde Araştırma. Yöntem Teknik ve İlkeler, Pegem Yayınları, Ankara.
- Büyükoztürk, Ş. 2007. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Can, G. 1987. Öğretmenlik Meslek Anlayışı Üzerine Bir Araştırma. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2, (1).

- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. 2005. Research methods in educational. (5th Ed.). London: RoutledgeFalmer.
- Çapa, Y., Çil, N. 2000. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 69-73.
- Çapri, B., Çelikkaleli, Ö. 2008. Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe ilişkin Tutum ve Mesleki Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelerine Göre İncelenmesi, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(15)33-53.
- Çeliköz, N., Çetin, F. 2004. Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmenler. Milli Eğitim Dergisi, 162.
- Çetin, Ş. 2006. Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi,(Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması) Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, (18) 28-37.
- Çil, N. 2000. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (18) 69 - 73.
- Gerek, R. 2006. Düziçi Anadolu öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Güleçen,S., Cüro,E., ve Semerci,N. 2008. Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18(1) 139-157.
- Gündüz, M. 2005. Meslek ve Ahlak: Öğretmenlik Mesleğinin Ahlakı Olabilir mi?, Eğitim Araştırmaları Dergisi, 5 (21) 138-145.
- Gürbüz, H., Kışoğlu, M. 2007. Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Fen Edebiyat ve Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları, Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(2) 71-83.
- MEB 1999. Millî Eğitim Bakanlığı Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliği. *Resmî Gazete*. 06.09.1998/ 23455 <http://mevzuat.meb.gov.tr>
- Özkan, R. 2005. Birey ve Toplum Gelişiminde Öğretmenlik Mesleğinin Önemi, Milli Eğitim Dergisi, 33 (166)33-42.

- Kağıtçıbaşı, Ç. 1988. İnsan ve İnsanlar, İstanbul: Evrim Basım, Yayım ve Dağıtım.
- Kuzgun, Y. 2000. Meslek Danışmanlığı, Ankara: Nobel Yayınları.
- Özbek, R., Kahyaoğlu, M., Özgen, N. (2007) Öğretmen adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Sosyal Bilimler Dergisi, 9(2) 222-232.
- Pehlivan, K.B. 2008. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-Kültürel Özellikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Çalışma, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(2) 151-168.
- Semerci, N., Semerci, Ç. 2004. Türkiye’de Öğretmenlik Tutumları, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(1) 137-146.
- Tanrıoğen, A. 1997. Buca Eğitim fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları, PAÜ Eğiitm Fakültesi Dergisi, 3, 55-58.
- TBMM, 1973. Milli Eğitim Temel Kanunu. (Kanun no: 1739, Kabul tarihi: 14.6.1973) *Resmi Gazete*. 24.6.1973/14574.
<http://mevzuat.meb.gov.tr>
- TBMM, 1983. Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun. (Kanun no: 3797, Kabul tarihi:30.04.1992) *Resmi Gazete*. 12.5.1992/21226 Düzeltme: 27.5.1992/21240 RG.
- Toprakçı, E. 2002. Sınıf Örgütünün Yönetimi, Ankara: Ütopya Yayınları.
- Toprakçı, E. 2008. Sınıfa Dayalı Yönetim, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Robbins, S. Örgütsel Davranışın Temelleri, (Çev:Sevgi Ayşe Öztürk) Etam A.Ş.
- Uğurlu, C.T. 2007. Gevşek Yapılı Sistemler Olarak Okulların Üç Kavramı: Karar Verme, Liderlik ve Çatışma. A.Ü. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 2 (3)15-30.
- Üstüner, M. 2006. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Eğitim Yönetimi Dergisi, 12 (45) 109-127.